

5 ARBEIÐA SKILABETRI

Vælstandurin í einum samfelag er treytaður av evnunum hjá samfelagnum at framleiða. Samlaða framleiðslan í einum landi er treytað av samlaðu arbeiðsfjøldini, tøka kapitalinum, umframt tí vitan og granskingarúrslitum, sum samfelagið hevur kunnleika til. Ein optimal nýtsla av hesum tilfeingi gevur størst móguliga framleiðslu og vælstand. Við at bøta um nýtsluna av okkara tilfeingi økja vit framleidni.

Fyri at Føroyar skulu kunna gerast eitt vakstrarsamfelag, so hava vit frammanfyri sett nakrar fortreytir, og vit hava gjørt greitt, hvat slag av tilfeingi er neyðugt fyri at røkka endamálinum.

Vit hava staðfest, at hóast fleiri okkara arbeiða, so framleiða vit minni. Vøksturin ár undan ári er lítil, og tað sama er galdandi fyri vøksturin í framleidni. Nakrar av treytunum, vit liva undir í Føroyum, eru helst ikki til okkara fyrimuns, og kapitali og vitan sum tilfeingi tørvar ábøtur. Tó hava vit eina fjølmenta arbeiðsmegi, sum er væl útbúgvinn, og sum dugir at ognar sær vitan aðrastaðni frá. Harumframt eru Føroyar ríkar við okkara stóra náttúru tilfeingi. Men hóast hetta, so framleiða vit minni.

Spurningurin er so, hvør orsök er til tað? Er tað okkara máti at gagnnýta okkara tilfeingi, og/ella er tað kanska samfelags- og vinnukarmar, sum ikki eru nøktandi?

Leiðsla, leiðsla og aftur leiðsla

Ein avgerandi fortreyt fyri, at vit kunnu arbeiða skilabetri, er, at okkara leiðaraevni eru so góð sum móguligt. Hvussu leggja vit arbeiðið til rættis, hvussu skipa vit bygnaðin á arbeiðsplássinum og í samfelagnum sum heild o.s.fr. Leiðsla av føroyska samfelagnum fer fram á ymiskum stigum og í ymiskum geirum. Tá vit tosa um samfelagið sum heild, so er tað ikki bara góð og professionell virkisleiðsla og gott nevndararbeiði, sum hevur týðning, men eisini leiðsla av almennum stovnum og aðalráðum og – ikki at gloyma – góð politisk leiðsla, sum megnar at fáa mál framd.

At føroyingar eru skapandi/kreativt fólkaslag er rættiliga eyðsæð, um hugt verður eftir stóru mentanaravrikunum hjá føroyskum einstaklingum sæð í mun til fólkatalið. Føroya Arbeidsgevarafelag hevur ta fatan, at hesi skapandi evni eisini eru at finna í føroysku arbeidsmegini, hóast hetta heldur ikki kann váttast við nakrari kanning. Føroya Arbeidsgevarafelag heldur tí, at góður leiðsluførleiki m.a. er at duga at gagnnýta hesi skapanarevni og geva rúm fyri teimum á arbeidsmarknaðinum.

Góð leiðsla er eisini gott samstarv bæði innanhýsis í vinnufyrirøkunum, tvørtur um vinnugreinar, millum tað privata og almenna, umframt innan fyri tað almenna við betri samskipaðum tænastrum. Viðvíkjandi samstarvi millum tað almenna og privata, so eiga partarnir í nógv størri mun at taka stig til at fáa skipað og formligt samstarv á eini røð av økjum. Tílíkt samstarv eigur ikki bara at virka, tá ítøkilig mál ella trupulleikar taka seg upp.

Hvussu munnu okkara leiðaraevni í Føroyum so vera? Áður nevnda kanning av nýskapan í føroyskum fyrirkøsum gevur eina ábending um, at tað ikki er leiðsla, sum føroyskar fyrirkøsur raðfesta fremst. Føroyskar fyrirkøsur skoraðu høgt viðvíkjandi nýskapan í mun til framleiðslu, men ikki í mun til virkisbygnað, sum jú fevnir um leiðsluviðurskifti og organisering sum heild.

Vit vita eisini, at tá vit tosa um nevndararbeiði í føroyskum vinnulívi, so vísur kanning hjá Vinnuhúsinum (2006), at hetta arbeiðið er vorðið meira professionelt, skilt sum, at nevndarlimir í størri mun hava viðkomandi fakligar útbúgvingar og royndir. Kanningin vísur tó eisini, at virkisætlanir fyri fyrirkøsur í stóran mun mangla, umframt at krøv til starvsskipan ikki í nógv stóran mun eru uppfyllt.

Burtursæð frá hesum vita vit ikki serliga nógv um, hvussu er statt við okkara leiðsluførleikum. Eisini hetta mugu vit gita okkum til. Tað so nógv umrødda konsekvensloysið, sum sigst eyðkenna føroyska samfelagið, talar tó ikki fyri, at leiðsluevnini í Føroyum eru serliga góð. Heldur ikki útbreidda fatanin av, at umsitingarligt arbeiði ikki hevur sama virði sum verklígt arbeiði, talar fyri, at leiðsla og leiðsluevnir eru styrkir í føroyska samfelagnum. Her eiga bæði vinnulív og politiska skipanin at virka fyri eini hugburðsbroyting.

Føroyska samfelagið er eyðkent við lutfalsliga lítlari regulering samanborið við norðurlandsku grannar okkara. Tað, at Norðurlond tosa um at minka umsitingarligu byrðarnar, má so benda á, at Føroyar í so máta hava ein fyrimun. Tó mugu vit gera okkum greitt, at eitt samfelag ikki kann virka uttan reglur og manngongdir. Sum samfelag mugu vit ásanna, at reglur og skrivaðar manngongdir eru neyðugar, og at tær skulu fylgjast.

Hóast vit ikki kunnu siga nakað greitt um leiðsluførleikarnar í føroyska samfelagnum, so metir Føroya Arbeidsgevarafelag, at hesi evni kunnu gerast stóðugt betri. Felagið heldur tí, at ein menning av leiðsluførleikanum í samfelagnum fer at hava við sær, at vit fáa meiri burtur úr okkara tilfeingi. Felagið hevur eisini ta fatan, at samskipan og samstarv tvørtur um ymisk mørk kunnu bótast munandi.

Nýtímans samfelagið er so torskilt, og kunningarvavið so stórt, at leiðsluførleikin bæði í fyrítøkum og innan tað almenna er avgerandi. Leiðin til menning og framgongd er, sambært hópin av serfrøðingum, í stuttum leiðsla, leiðsla og aftur leiðsla!

Føroya Arbeidsgevarafelag heldur tí, at vit eiga at menna leiðslu á øllum stigum og í øllum geirum í føroyska samfelagnum. Vit mugu virka fyri einum munandi broyttum hugburði á hesum økinum, og hvør í sínum lagi seta ítøkilig tiltøk í verk fyri at bøta um leiðsluevnini.